

МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ОСВІТИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ДЛЯ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

Олена Гачук,

*методист Державного навчального закладу «Одеський центр професійно-технічної освіти», Одеса Україна.
<https://orcid.org/0009-0002-4278-4301>*

Анотація. Європейський вибір у напрямку реформи професійної освіти як основної стратегії державної освітньої політики є одним із важливих проблем. Тому актуальним є питання міжнародної співпраці в процесі інтеграції освіти до європейського освітнього простору.

Ключові слова: міжнародна співпраця, інтеграція освіти, європейський освітній простір, екологічні проблеми, відбудова України

INTERNATIONAL COOPERATION IN THE CONTEXT OF THE INTEGRATION OF EDUCATION INTO THE EUROPEAN EDUCATIONAL AREA FOR THE DEVELOPMENT OF UKRAINE

Olena Gachuk,

methodist of the State Educational Institution "Odesa Center of Vocational and Technical Education", Odesa, Ukraine.

Abstract. The European choice in the direction of professional education reform as the main strategy of the state education policy is one of the important problems. Therefore, the issue of international cooperation in the process of integrating education into the European educational space is extremely relevant.

Keyword: international cooperation, integration of education, European educational space, environmental problems, reconstruction of Ukraine.

Сучасний курс України на європейську інтеграцію потребує якісних змін у сфері освіти, динамічного інтеграційного поступу в європейський освітній простір. Ураховуючи стратегічне спрямування України на асоціацію з Європейським Союзом, у Стратегії розвитку професійної (професійно-технічної) освіти (П(ПТ)О) МОН України передбачає «формування спроможності ЗП(ПТ)О щодо налагодження міжнародних зв'язків, участі в міжнародних програмах та проєктах задля розвитку інновацій, вивчення й обміну досвідом та успішними практиками» (Пятничук, 2022). Міжнародна співпраця є важливим напрямом оптимізації підготовки нової генерації майбутніх фахівців, інтеграції освіти у європейський освітній простір. Саме тому в управлінні ЗП(ПТ)О велику увагу слід приділяти міжнародній співпраці: розширенню контактів, укладанню угод, підписанню меморандів, здійсненню спільних освітніх проєктів, обміну досвідом та практиками (Шкарлет, 2022).

ДНЗ «Одеський центр професійно-технічної освіти» (далі – ДНЗ ОЦПТО) приймає активну участь у Міжнародному освітньому проєкті GRETA в рамках співпраці з Європейським фондом навчання (ETF) та Данським технологічним інститутом (DTI). Міжнародні зустрічі присвячені актуальним темам екологізації та енергоефективності, сприяє обміну знаннями, взаємному навчанню та співпраці з метою підтримки розбудови екологічних навичок. Взяти участь у 6 міжнародних тематичних заходах у напрямках: стратегії зеленого переходу; навчальна програма; розбудова спроможностей викладачів і

тренерів; співпраця зацікавлених сторін; практики Центрів досконалості; фінансування та узгодження політик. 27 вересня 2023 року ДНЗ «Одеський центр ПТО» під керівництвом директора Сергія Сущенка був запрошений до АМСТЕРДАМУ на Форум професійної досконалості – 2023 та робочій зустрічі GRETA, де представники закладу взяли участь у робочій зустрічі учасників тематичної ініціативи із формування зелених навичок GRETA в рамках Мережі професійної досконалості ЄФО/ ETF Network for Excellence (ENE) та презентували заклад освіти за темою: «Впровадження зелених навичок та співпраця з партнерами для відбудови України».

В умовах сьогодення важливим кроком професійної освіти є необхідність врахування в освітньому процесі екологічної складової та забезпечення екоорієнтованої професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року» визначає, що однією із стратегічних цілей і завдань цієї політики є запровадження екологічної освіти та виховання, усієї просвітницької діяльності з метою формування в суспільстві екологічних цінностей і підвищення його екологічної свідомості (2019).

Основними завданнями екологічної освіти в системі професійної освіти є формування: екологічних професійних знань, умінь і навичок; екологічного фахового мислення; розуміння екологічних проблем на різних рівнях; збереження та захист навколишнього середовища; знань і вмінь, що можуть забезпечити креативний підхід до розв'язання екологічних проблем на виробництві; формування та усвідомлення необхідності розв'язання екологічних завдань, здатності до багатоаспектної оцінки екологічних проблем (Каленський, 2022). Надзвичайно важливими є й екологічні проблеми, які виникають внаслідок бойових дій: порушення екосистем; руйнування екологічно небезпечних промислових об'єктів; погіршення показників питної води; порушення діяльності природоохоронних територій; загроза радіоактивного забруднення. Тому імплементація екологічної освіти у професійну підготовку майбутніх будівельників шляхом застосування екоорієнтованих технологій є важливою й актуальною. У зв'язку з цим, виникає необхідність зміни підходів до господарювання, що потребує оновлення промислового обладнання, впровадження сучасних ресурсозберігаючих та безвідходних технологій і, найголовніше забезпечення підготовки майбутніх кваліфікованих фахівців із «зеленим» способом мислення, екологічною та енергоефективною компетентністю. Екологічна та енергоефективна компетентність внесена до списку загальних компетентностей, як інтегративна якість особистості фахівця, що виявляється в здатності вирішувати проблеми і завдання різної складності, які виникають у життєвих ситуаціях і професійній діяльності (Радкевич, 2016).

В умовах повномасштабної війни актуалізується потреба в якісному трудовому потенціалі, здатному успішно існувати на ринку праці заради Перемоги та задовольняти сучасні вимоги роботодавців. Особливого значення сьогодні набуває оновлення змісту професійної освіти, а саме розробка Державних стандартів, засновані на компетенціях. Педагогічний колектив нашого закладу приймає активну участь та працює над розробкою Державних стандартів з професій: Монтажник санітарно-технічних систем і устаткування; Лицювальник-плиточник; Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування; Машиніст холодильних установок та ін. Також залучені до робочої групи з професії «Бетоняр».

Для відбудови країни після закінчення війни та подальшого розвитку її економічного потенціалу знадобиться значна кількість кваліфікованих фахівців. Підготовка кваліфікованих робітників у ДНЗ ОЦПТО здійснюється для всіх галузей економіки з 30 професій. Функціонують 14 навчально-практичних центрів (НПЦ) інноваційних технологій для галузей промисловості та сфери послуг.

В зв'язку з пандемією та війною сучасний ринок праці постійно змінює свої пріоритети, тож професійний заклад освіти має характеризуватися гнучкістю у підготовці майбутніх фахівців з високим рівнем професійної компетентності. Ведеться тісна співпраця з компанією GEBERIT у рамках спільного українсько-швейцарського проєкту «Державно-приватне партнерство для поліпшення санітарно-технічної освіти в Україні» (EdUP). Наш заклад освіти зробив крок у досягненні рівних можливостей в оволодінні професією, яка традиційно у суспільстві вважається чоловічою: і тепер на сантехніка та інших професій до навчання пристали дівчата. Питання гендерної рівності входять до положення Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, де у статті 420 (глава 21) зазначено, що угода повинна забезпечити досягнення в Україні цілей, серед яких, – забезпечення гендерної рівності для жінок та чоловіків у сфері зайнятості і освіти. Хочеться відмітити, що 3 НПЦ було створено в період пандемії, і під час війни було відкрито НПЦ слюсарних робіт та НПЦ – Кулінарний ХАБ. ДНЗ «Одеський центр ПТО» став одним із трьох пілотних закладів, на базі якого створено кулінарний хаб з підготовки кухарів – агентів змін реформи шкільного харчування. НПЦ облаштовано високотехнологічним обладнанням. За ініціативи Першою леді Олени Зеленської, та результатами сесії «Реформа шкільного харчування: стратегічний розвиток в умовах війни та повоєнного відновлення України», ініційовано створення кулінарних хабів та проведення курсів підготовки тренерів, які у співпраці з територіальними громадами, проводитимуть підвищення кваліфікації працівників шкільних харчоблоків на базі ЗП(ПТ)О. У реалізації пілотного проєкту School Chef's Training Hubs Development беруть участь МОН України спільно з ГО «Культ Фуд» та ГО «Національна асоціація громадського харчування». Проєкт реалізується за підтримки Швейцарії, через Швейцарську агенцію розвитку та співробітництва (SDC) та Посольство Швейцарії в Україні. Реформа системи шкільного харчування – одна із найбільш успішних реформ. А зміни у системі середньої освіти в Україні є хорошим прикладом того, як орієнтація на західні стандарти стає поштовхом до давно необхідних Україні змін.

Створення НПЦ – це шлях до професійного успіху професійної освіти, підвищення престижності робітничих професій, що, на наш погляд, зміцнює імідж ЗП(ПТ)О, забезпечує обмін досвідом, вивчення та впровадження в освітній процес екологічно чистих матеріалів, енергоефективних та енергозберігаючих технологій. Заклад освіти бере участь в експерименті регіонального рівня з теми: «Забезпечення якості підготовки майбутніх фахівців електротехнічного профілю в НПЦ ЗП(ПТ)О». Створений кластер «Електроімпульс» є діловою платформою для обміну досвідом у сфері енергоефективності та відновлюваної енергетики. ДНЗ ОЦПТО активно долучається до ініціатив щодо енергозбереження в будівельній та електротехнічній галузі. Так, ми є учасниками пілотного проєкту з впровадження навчальних курсів та навчальних матеріалів за компетентностями у сфері енергоефективності «Професійне навчання з питань енергоефективності в Україні», що реалізується (GIZ) GmbH на замовлення урядів Німеччини та Швейцарії. В рамках програми «Просування енергоефективності та

імплементативної директиви ЄС про енергоефективність в Україні», педагогічні працівники пройшли тренінги «Ізолювальник з термоізоляції» та короткотермінові курси «Передові системи термомодернізації будівель і споруд». Також в рамках проекту «Підтримка ВПО (внутрішньо переміщених осіб) в Україні», нами розроблено освітні програми та організовано проведення безкоштовних короткотермінових курсів з професій, особливо затребуваних на ринку праці й актуальних для відбудови України.

Короткотермінові курси дозволяють нам здійснювати професійно-технічне навчання та перепідготовку громадян, які вимушено залишили окуповані території; військових, яких комісували за станом здоров'я, але вони можуть виконувати певні види робіт; фахівців, які втратили свої робочі місця тощо. Особливого значення сьогодні набуває інклюзивна складова професійно-практичної підготовки.

Одеський центр ПТО – експериментальний заклад освіти, який надає інклюзивну професійну освіту особам з інвалідністю у рамках експерименту Всеукраїнського рівня за темою: «Технологія забезпечення доступності освітнього простору для осіб з інвалідністю». Тому, робота Центру спрямована на забезпечення соціального захисту осіб з інвалідністю, їх професійної реабілітації, зайнятості, адаптації до суспільного життя, особливо в умовах сьогодення під час війни. В закладі освіти запроваджені розширені освітні програми для дорослих, запроваджені модульні навчальні програми для швидкого підвищення кваліфікації. Прискорення процесу інтеграції в європейський економічний простір, безумовно, ставить нові завдання щодо адаптації ринку праці до вимог сучасності. Пріоритетом є забезпечення належного рівня якості робочих кадрів.

13-14 листопада 2023 року ДНЗ «Одеський центр ПТО» отримав запрошення на XI Міжнародну конференцію зацікавлених сторін PA9 EUSDR: «Більш стійкий, безпечніший і розумніший Дунайський регіон у складні часи» та поділився досвідом з теми: «Навчання впродовж життя – трансформація освіти в умовах воєнного стану та перспективні напрями її оновлення для розбудови повоєнної економіки». Основною тематикою панельної дискусії було: просування цифрових навичок і компетенцій, навчання протягом усього життя для дорослих (і малозабезпечених категорій), стійкість, безпека та реабілітація, розширення співпраці між ЗП(ПТ)О та ринком праці у Дунайському регіоні та за його межами. Варто зазначити, що ДНЗ ОЦПТО було обрано єдиним з трьох закладів освіти Одещини, що подавали заявки та потрапив до сімки пілотних проєктів, які отримали можливість створити Центр професійної досконалості (ЦПД) в межах реалізації спільної програми МОН України та Європейського союзу EU4Skills.

У період відбудови України професійна освіта буде на піку популярності та затребуваності, а це означає, що ми маємо створити найкращі умови навчання впродовж життя для фахівців. Саме ЦПД стануть відповіддю на такий виклик. Це абсолютно новий тип закладів освіти – з інноваційною технікою та європейськими підходами до навчання. ЦПД створить сприятливі умови для впровадження інноваційних рішень у розвиток ІТ-сектору та економіки, інтегрування туристичного та культурного середовища на національний та міжнародний простір, забезпечення якісної освіти, ефективне використання наявного потенціалу для підвищення якості життя та забезпечення ЕКО-безпеки.

Основними завданнями трансформації професійної освіти для забезпечення її відповідності потребам ринку праці та відновлення і відбудови країни є: здійснення системного аналізу ринку праці задля визначення переліку професій, що є пріоритетними

для підготовки в ЗП(ПТ)О; оновлення змісту професійної освіти, створення умов для поширення короткострокових програм і мікрокваліфікацій, запровадження підготовки за новими професіями в закладах професійної (професійно-технічної) освіти; розвиток партнерства з бізнесом, популяризація професійної освіти; формування оптимальної мережі ЗП(ПТ)О; створення ЦПД як осередків запровадження інновацій, розбудова сучасної освітньої, виробничої інфраструктури (Освіта і наука України в умовах воєнного стану, 2023).

У повоєнний період важливо продовжити реформи й здійснювати нові трансформації у сферах освіти і науки, спрямовані на інтелектуальний, культурний та професійний розвиток особистості, формування якісного людського капіталу, згуртування суспільства для утвердження України як рівноправного члена європейської спільноти, розбудови інноваційної конкурентоспроможної економіки.

Реформа П(ПТ)О – один із пріоритетів Міністерства освіти і науки України. Від її старту МОН України вдалося досягти результатів у кожній із ключових сфер: побудувати навчально-практичні центри, оновити освітні стандарти, підвищити кваліфікацію педагогів, налагодити міжнародні партнерства та розвиток мережі дослідницької інфраструктури, що стимулює створення центрів професійної досконалості та сприяє ефективній інтеграції України в Європейський простір. Євроінтеграція – це компас для всіх реформ та змін, в тому числі під час реалізації міжнародних проєктів для відновлення та відбудови України. Отже, відбудова України – це одночасно трансформація нашої держави, це нова якість інституцій, це новий простір для життя, це нова європейська Україна.

Список посилань

Пятничук, Т. (2022). Екоорієнтована проєктна технологія у підготовці майбутніх робітників будівельної галузі в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Інституту ПТО НАПН України. Професійна педагогіка*, 2(25), 74-81.

Шкарлет, С. М. (Ред). (2022). *Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проєктна діяльність*. Букрек.

Верховна Рада України. (2019). *Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року: Закон України № 2697-VIII*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>

Каленський, А. (2022). *Екоорієнтовані педагогічні технології у професійній освіті: зарубіжний та вітчизняний досвід*. <https://lib.iitta.gov.ua/731547/1/Каленський%20А.А.тези.pdf>

Радкевич, В. (2016). Екологічна складова професійної освіти в Україні. *Професійно-технічна освіта*, 4, 39-42.

Освіта і наука України в умовах воєнного стану: Інформаційно-аналітичний збірник. (2023). Київ: МОН.